

Molnár Zoltán Miklós

Programok a Maribori Egyetem Pedagógiai Karának Magyar Lektorátusáról

1. A muravidéki kétnyelvű területen folyó nevelő-oktató munka magyar nyelvű támogatásának alapvető céljával Mariborban 1966 óta létezik felsőfokú magyartanítás¹. Kezdetben mindez a Magyar Lektorátus feladata volt, 1980 óta viszont közreműködik benne a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék azzal, hogy a magyar szakosok képzését végzi (a két egység 1989 óta - az intézmény, az egyetemi kar szervezeti felépítésével összhangban - Magyar Nyelv és Irodalom Intézet megnevezéssel működik együtt). Az Intézet és egyben a Tanszék vezetője dr. Varga József egyetemi docens (szlovéniai magyar nemzetiségű állampolgár), a Lektorátus munkájának összefogója pedig 1988 és 1993 között dr. Molnár Zoltán lektor, szombathelyi főiskolai docens.

A mindenkori lektor itteni, szlovéniai státuszához a magyar állam, ezen belül a Művelődési és Közoktatási Minisztérium megbízottjaként a Nemzetközi Hungarológiai Központ biztosít szakembert. 1966 és 1971 között Esztergomból, illetőleg Pécsről dolgoztak itt a lektorok², 1971 ősze óta viszont Szombathelyről kaptak kiküldetést. A jelenlegi a 11. lektor, illetőleg a 8. szombathelyi oktató³. A szombathelyi indítást az okolja meg, hogy a Maribori Pedagógiai Kar megbízásában szlovén lektor dolgozik a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola Szlovén Nyelv és Irodalom Tanszékén (Magyarország egyedüli ilyen tanszékén), és ennek megfelelően kölcsönösségi alapon Maribor innen szokott kérni - a két állam közötti oktatási, tudományos és kulturális együttműködési megállapodás keretében - magyar lektort Magyar Intézetébe, ahol szlovén viszonylatban ugyancsak egyedüli a Magyar Tanszék.

A két, név szerint említett oktatón kívül 1991 óta egy újabb főállású kolléga, Bence Lajos tanársegéd (szintén szlovéniai magyar nemzetiségű állampolgár) működik közre a maribori Magyar Tanszék munkájában. Rajtuk kívül alkalmilag (főként Újvidékről, Budapestről és Szombathelyről) meghí-

vott vendégelőadók szokták segíteni a maribori Magyar Intézet tevékenységét.

2. A Mariborban dolgozó magyar lektor többretű munkát fejt ki. Elsődleges feladata, hogy magyar oldalról járuljon hozzá a muravidéki kétnyelvű oktatási-nevelési intézmények (óvodák, általános és középiskolák) igényelte szakemberek képzéséhez. Emellett azoknak a Muravidékről jött hallgatóknak is, akik a Maribori Egyetem többi (jogi, közgazdasági, mezőgazdasági és műszaki) karán végzik tanulmányaikat, lehetőséget nyújt fakultatív magyarórák keretében magyar nyelvi, szaknyelvi és kulturális ismereteik bővítésére. Ha van rá igény, segíti a magyar szakosok képzését, illetőleg a Mariborban vagy környékén diákoskodó, többnyire muravidéki származású s ezért a magyartanulás folytatásában is érdekelt középiskolások oktatását. Így tehát elsősorban magyar anyanyelvű (magyar nemzetiségű), továbbá a magyart környezetnyelvként többé-kevésbé ismerő, szlovén anyanyelvű és kisebb mértékben a magyart idegen nyelvként kezdő hallgatókkal ill. tanulókkal van munkakapcsolata a maribori magyar lektornak.

Ezenkívül részt vesz a maribori Magyar Intézet egyéb feladatainak teljesítésében is. Tanulmányi kirándulásokat szervez Magyarországra, kiállítások, rendezvények, műsorok megszervezésében, könyvek és technikai eszközök cseréjében működik közre. Segíti a maribori hallgatók hospitációinak, tanítási gyakorlatainak muravidéki, illetőleg magyarországi megvalósítását. Kapcsolatot tart a Muravidéki Pedagógiai Intézettel, a muravidéki kétnyelvű iskolákkal, támogatja - továbbképző előadásokkal is - az itteni tanítók, tanárok tevékenységét. Segíti a muravidéki magyar szervezetek (Muravidéki Magyar Nemzetiségi Közösség, Szlovéniai Magyar Írócsoport), tömegtájékoztató eszközök (Népújság, Muravidéki Magyar Rádió), kiadványok (Muratáj, Lendvai Füzetek) stb. munkáját. Részt vállal a maribori Magyar Intézet kutatási munkálataiból.

A magyar lektor a következő programok figyelembevételével teljesíti oktatómunkáját (a tervezeteket 1989-ben Molnár Zoltán és Varga József állította össze).

2. 1. A muravidéki kétnyelvű területről jött *óvónő* szakos hallgatók egyenlőre kétéves program keretében 120 órás (heti 2 órás) magyar nyelvi-irodalmi és módszertani oktatásban részesülnek. (Már az új, négyéves program is

elkészült, és bevezetés előtt áll.) Az órakeret a következő tematikus egységek között oszlik meg:

a.) Művelődéstörténeti kitekintés	15 óra
b.) Nyelvi nevelés	30 óra
c.) Irodalmi nevelés	15 óra
d.) Szaknyelvhasználat	15 óra
e.) Az óvodai foglalkozások, a kétnyelvű nevelés módszertana	15 óra
f.) Hospitálás, gyakorlat	15 óra

Az a.)-d.) tematikus egységek az 1-4. félévben kerülnek sorra arányosan, az e.)-f.) tárgy a 3-4. félévre esik. A b.) és a c.) tárgyakból az 1-3. félév feladatlapos felméréssel, a 4. félév pedig összesítő vizsgával zárul.

Az egyes tematikus egységek anyaga:

a.) Művelődéstörténeti kitekintés (15 óra) - Az uráli társadalom. A népvándorlás időszaka. - A honfoglaló magyarság kultúrája. A feudális, keresztény kultúra kezdetei (István király). - A magyarországi középkori kultúra virágkora (Mátyás király). - A reneszánsz, a reformáció és az ellenreformáció Magyarországon (Vizsolyi Biblia). - A barokk kultúra Magyarországon (Rákóczi). - A felvilágosodás Magyarországon. - A reformkor (Széchenyi, Kossuth). - Művelődési élet a XX. század fordulóján. - Magyarország rövid földrajza: tájak, folyók, hegyek, városok, Budapest és a Balaton. Népművészeti alkotások, népviselet. - Megjegyzés: a tematikus egység anyagát főleg szemináriumi foglalkozások keretében kell átvenni a hallgatók szó- és írásbeli kifejezőképességének fejlesztése céljából.

b.) Nyelvi nevelés (30 óra) - A magyar hangzók kapcsolódásának szabályszerűségei. - Szóhasználati kérdések. - A főbb szófajok (ige, névszó, határozószó stb.) és használatuk. - Toldalékolás a magyarban. - Az egyszerű és az összetett mondat használatának fontosabb jellemzői. - Szövegszerkesztés. Kommunikáció. - Az önéletrajz, levél; leírás, elbeszélés, értekezés. - A fölolvadás, mesemondás; hozzászólás, előadás. - A helyes kiejtés és a helyesírás. - A köznyelv és a regionális nyelvváltozatok viszonya. - A nyelvek közti érintkezés kérdései (a kétnyelvűség gondjai). - Megjegyzés: a foglalkozások részben előadások, részben gyakorlatok; a leíró magyar nyelvtan főbb jellemzőit a nyelvhasználat előtérbe helyezéseivel kell elsajátítani.

c.) Irodalmi nevelés (15 óra) - A magyar költészet kezdetei. A népköltészet. - A magyar irodalom a középkorban (krónikák, geszták, az első magyar

nyelvű szövegművek, kódexek). - A reneszánsz irodalom (Janus Pannonius, Balassi Bálint, Heltai Gáspár). - A barokk Magyarországon (Zrínyi Miklós, Mikes Kelemen, kuruc költészet). - A felvilágosodás (Csokonai, Fazekas, Kazinczy, Berzsenyi). - A reformkor (Kölcsey, Vörösmarty). - Petőfi és Arany. Jókai és Mikszáth. Ady Endre. - A XX. század irodalmának áttekintése. - A magyar ifjúsági irodalom (Benedek Elek, Gárdonyi Géza, Molnár Ferenc, Krúdi Gyula, Móra Ferenc, Mórincz Zsigmond, Fekete István, Weöres Sándor stb.). - A magyar szépirodalom Szlovéniában. - A dalok, mondókák, versek, verses és prózai mesék szerepe az óvodások életében. - Megjegyzés: a hallgatóknak elsősorban az irodalmi ízlését és ismereteit kell gazdagítani olyan gyermekirodalmi alkotásokkal, amelyeket hasznosítani tudnak a két-nyelvű óvodai munkában.

d.) Szaknyelvhasználat (15 óra) - Szakszövegek alapján az alábbiakban felsorakoztatott típusú magyar szakkifejezések számbavétele, szlovén megfelelőikkel való társításuk, szövegalkotásban való felhasználásuk: - az óvodai neveléssel kapcsolatos szakkifejezések (zenei, vizuális, környezeti, matematikai és testnevelés); - az óvodai foglalkozások és a kétnyelvű nevelés módszertanával kapcsolatos szakkifejezések; - történelmi, művelődéstörténeti, nyelvi, irodalmi szakkifejezések. - Megjegyzés: a fő hangsúlyt az óvodai foglalkozási ágakban, valamint a munkaformákban jelentkező szakkifejezések használatára kell helyezni.

e.) Az óvodai foglalkozások, a kétnyelvű nevelés módszertana (30 óra) - Az óvodai foglalkozások módszertanával kapcsolatos fontosabb tudnivalók a következő egységekre vonatkoznak: - a közösségi nevelés alapvető módszerei; - a játékfajták és fejlődésük, irányításuk ajánlott módszerei; - a munkafajták és fejlődésük, irányításuk ajánlott módszerei; - a tanulókkal kapcsolatos feladatok megvalósításának ajánlott módszerei; - a nyelvi, irodalmi, zenei, vizuális, környezeti, matematikai fejlesztés és testnevelés ajánlott módszerei; - az óvoda és más nevelési színterek kapcsolattartásának néhány lehetősége. - Megjegyzés: a tematikus egység anyaga a hallgatók előzetes módszertani ismereteire épül, kiegészíti őket a foglalkozási ágak azon elemeivel, amelyekre a kétnyelvű óvodai nevelésben, vagyis olyan heterogén csoportokban, amelyekben a szlovén és a magyar nyelv egyenrangúan jelentkezik, szükség van.

f.) Hospitálás, gyakorlat (15 óra) - Az e/ tematikus egységhez kapcsolódva kell megoldani azt, hogy a hallgatók kétnyelvű óvodákban foglalkozásokat látogassanak és vezessenek.

2. 2. A muravidéki kétnyelvű területről jött, *tanító* szakos hallgatók négyéves program keretében összesen 240 órás (heti 2 órás) magyar nyelvi-irodalmi és módszertani oktatásban részesülnek. Az órakeret a következő tematikus egységek között oszlik meg:

I. Magyar nyelv és módszertan	180 óra (90 ea., 90 sz.)
a.) Nyelvi nevelés	60 óra (30 ea., 30 sz.)
b.) Irodalmi nevelés	45 óra (30 ea., 15 sz.)
c.) Szaknyelvi, helyesírási gyakorlatok	45 óra (30 ea., 15 sz.)
d.) A magyar nyelv és irodalom tanításának módszertana	30 óra (15 ea., 15 sz.)
II. A kétnyelvű nevelés módszertana	60 óra (30 ea., 30 sz.)

Az I. tematikus egység az 1-4., a II. a 3-4. évfolyamon kerül sorra.

Az egyes tematikus egységek főbb jellemzői:

I. Magyar nyelv és módszertan (180 óra: 90 ea., 90 sz., 1-4. évf.)

a.) Nyelvi nevelés (60 óra: 30 ea., 30 sz.) - Aktív írás- és szóbeli nyelvhasználat a magyar nyelvnek a hangtántól a szövegtanig tartó elemei alapján. - A magyar nyelv hangjainak rendszere. - A hangkapcsolódási szabályszerűségek. - Az artikulációs bázis és szerepe. - Jelentéstan. - A szókészlet gazdagodása, a szókincs gazdagítása. - A szófajok és a szóalkotás. - A magyar nyelv alaktana. - A mondatok fajtái, felépítése. - Szövegalkotás.

b.) Irodalmi nevelés (45 óra: 30 ea., 15 sz.) - A legejelentősebb irodalmi folyamatok, korszakok és alkotók a kétnyelvű általános iskolában való feldolgozás szempontjából. - A magyar irodalom fejlődése, jellegzetességei, helye és szerepe a személyiség sokoldalú formálásában. - A magyar nemzeti irodalom főként Szlovéniában. - A magyar és a szlovén irodalom közti kulturális kapcsolatok.

c.) Szaknyelvi, helyesírási gyakorlatok (30 óra: 15 ea., 15 sz.) - A magyar szakmai, tudományos nyelvhasználat az egyes tantárgyak szemszögéből. - A hallgatók magyar szókincsének bővítése, különös tekintettel a kétnyelvű nevelési-oktatási intézmények alsó tagozatában folyó tanításra. - Helyesírási és beszédgyakorlatok.

d.) A magyar nyelv és irodalom tanításának módszertana (30 óra: 15 ea., 15 sz.) - A magyartanítás kérdései, kiindulva a gyakorlatból, különösen a nevelési-oktatási céloknak a kétnyelvű tanításban történő megvalósulásából. - A magyar nyelv mint tantárgy az általános (kétnyelvű) iskolában. - A szó- és írásbeli nyelvhasználat, közlés jelentősége és feladatai. - A beszédfejlesztés. - Az anyanyelv gyakorlása, művelése.

Hallgatói kötelezettségek: három hospitálás, két gyakorló tanítás, pedagógiai gyakorlat feltétlenül kétnyelvű általános iskolában (pl. Lendván); szemináriumi feladata a magyar nyelvből, tanításának módszertanából. Szóbeli vizsga. - Egyéb: hospitálások a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola gyakorló iskolájában.

II. A kétnyelvű nevelés módszertana (60 óra: 30 ea., 30 sz., 3-4. evf.) - Szlovénia kétnyelvű iskolaügyének történeti áttekintése. - A kétnyelvű iskolaügy jogi alapjai és pedagógiai jellemzői. - A kétnyelvű iskolaügy szerepe a népek, nemzetiségek együttműködésében. - Szempontok a kétnyelvű általános iskolai tanterv megvalósításához. - A nevelési-oktatási folyamat modellje a kétnyelvű általános iskola alsó tagozatának minden egyes osztályához és tantárgyához. - A nevelési-oktatási céloknak, a kétnyelvű nevelési-oktatási folyamat feladatainak megvalósítása. - A kétnyelvű iskolákban folyó munka formái és módszerei.

Hallgatói kötelezettség: vizsga. - Egyéb: hospitálások a Murántúl kétnyelvű általános iskoláiban.

2. 3. A muravidéki kétnyelvű területről jött tanár (nem magyar) szakos hallgatók négyéves program keretében összesen 240 órás (heti kétórás) magyar nyelvű oktatásban részesülnek. Az órakeret a következő tematikus egységek között oszlik meg:

a.) Általános hungarológiai ismeretek	60 óra
b.) Magyar nyelvhasználat	60 óra
c.) Szaknyelvi gyakorlatok	60 óra
d.) A kétnyelvű nevelési-oktatási munka módszertani vonatkozásai	60 óra

Az a.)-c.) tematikus egységekre az I-IV. évfolyam, a d.) tárgyra a III-IV. évfolyam keretében kerül sor. A IV. évfolyam végén a hallgatók záróvizsgát tesznek, amely írás- és szóbeli részből áll.

Az egyes tematikus egységek anyaga:

a.) Általános hungarológiai ismeretek (60 óra) - Az uráli társadalom. A népvándorlás időszaka. - A honfoglaló magyarság kultúrája. A feudális, keresztény kultúra kezdetei (István király, az első írott emlékek). - A magyarországi középkori kultúra virágkora (Mátyás király, kódexek). - A reneszánsz, a reformáció és az ellenreformáció Magyarországon (Zrínyi, Rákóczi, kuruc költészet). - A felvilágosodás Magyarországon (Csokonai, Fazekas). - A reformkor (Kölcsey, Vörösmarty, Széchenyi, Kossuth, Petőfi, Arany). - Művelődési élet a századfordulón, majd a XX. században (Ady; a mai magyar irodalom). - Magyarország rövid földrajza: tájak, folyók, hegyek, városok, Budapest és a Balaton. Népművészeti alkotások, népviselet, népköltészet. - Megjegyzés: a tematikus egység történelmi, irodalmi, művelődéstörténeti anyaga a hallgatók ismereteinek bővítésére, magyar-délszláv párhuzamok kiemelésére, egyúttal a szó- és írásbeli kifejezőképességnek fejlesztésére szolgál szeminárium foglalkozások keretében.

b.) Magyar nyelvhasználat (60 óra) - Aktív írás- és szóbeli nyelvhasználat a magyar nyelvnek a hangtántól a szövegtanig tartó elemei alapján. - A magyar hangzók kapcsolódásának szabályszerűségei. - Szóhasználati kérdések. - A főbb szófajok és használatuk. - Toldalékolás a magyarban. - Az egyszerű és az összetett mondat használatának fontosabb jellemzői. - Szövegszerkesztés. Kommunikáció. - A fontosabb írás- és szóbeli műfajok (önéletrajz, levél; az értekezés; hozzászólás, előadás stb.). - A helyes kiejtés és a helyesírás. - A köznyelv és a regionális nyelvváltozatok viszonya. - A nyelvek közötti érintkezés kérdései (a kétnyelvűség nyelvi gondjai). - Megjegyzés: a tematikus egység a hallgatók magyar nyelvi ismereteit bővíti, valamint szó- és írásbeli kifejezőképességét fejleszti gyakorlati foglalkozások keretében.

c.) Szaknyelvi gyakorlatok (60 óra) - A magyar szakmai, tudományos nyelvhasználat az egyes tantárgyak (matematika, fizika, kémia, technika, biológia, földrajz stb.) szemszögéből. - A hallgatók magyar szókincsének bővítése, különös tekintettel a kétnyelvű nevelési-oktatási intézmények általános iskolai felső tagozatában, illetőleg középiskolai változatában folyó tanításra. - Helyesírási és beszédgyakorlatok. - Megjegyzés: a fő hangsúlyt az egyes iskolai tárgyakban, valamint munkaformákban jelentkező szakkifejezések használatára kell fektetni.

d.) A kétnyelvű nevelési-oktatási munka módszertani vonatkozásai (60 óra) - A szakmódszertani ismeretek kiegészítése a kétnyelvű munkaformák lehetőségeivel. - A kétnyelvűség fogalma, fejlődése; a kétnyelvű iskolaügy történeti, jogi, pedagógiai, jellemzői; a kétnyelvű nevelő-oktató intézményekben (az általános iskola felső tagozatában és a középiskolában) folyó szakmai-pedagógiai alkotómunka módszerei, egyéb eljárásai, szempontjai. - Megjegyzés: a tematikus egység keretében kell megoldani azt, hogy a hallgatók egyrészt az illetékes magyarországi oktatási intézményekben, másrészt a murántúli kétnyelvű iskolákban hospitáljanak, órát tartsanak.

2. 4. A muravidéki kétnyelvű területről jött, nem pedagógiai, hanem más (agrártudományi, jogi, közgazdasági és műszaki) szakon tanuló hallgatók fakultatív jelleggel négyéves program keretében összesen 240 órás (heti két-órás) magyar nyelvű oktatásban részesülhetnek. Az órakeret a következő tematikus egységek között oszlik meg:

a.) Általános hungarológiai ismeretek	80 óra
b.) Magyar nyelvhasználat	80 óra
c.) Szaknyelvi gyakorlatok	80 óra

Mindhárom tematikus egység mindvégig szerepel arányos megoszlással, tehát 10-10 óra jut egy-egy tárgyra félévenként. A IV. évfolyam végén a hallgatók záróvizsgát tesznek, amely írás- és szóbeli részből áll. Az előbbi szövegalkotó és fordítási, az utóbbi témakifejtő és társalgási feladatokból tevődik össze.

Az egyes tematikus egységek anyaga:

a.) Általános hungarológiai ismeretek (80 óra) - A magyar nyelv a világ nyelvei között. - Az uráli társadalom. A finnugor műveltségről. - A népvándorlás időszaka. A honfoglaló magyarság kultúrája. - A feudális, keresztény kultúra kezdetei (István király, az első írott emlékek, a szláv jövevényszavak). - A magyarországi középkori kultúra virágkora (Mátyás király, a kódexek). - A reneszánsz, a reformáció és az ellenreformáció Magyarországon (Balassi, a Vizsolyi Biblia). A nyelvjárások. - A barokk kultúra Magyarországon (Zrínyi, Rákóczi, a kuruc költészet). - A felvilágosodás Magyarországon (Csokonai V. M., Fazekas M.). - A reformkor (Kölcsey F., Vörösmarty M., Széchenyi I., Kossuth L., Petőfi S., Arany J.). - Művelődési élet a századfordulón, majd a XX. században (Ady E., a mai magyar irodalom). - Magyarország rövid földrajza: tájak, folyók, hegyek, városok, Budapest és

Balaton. Népművészeti alkotások, népviselet, népköltészet. - Megjegyzés: a tematikus egység történelmi, irodalmi, művelődéstörténeti anyaga a hallgatók ismereteinek bővítésére, magyar-délszláv párhuzamok kiemelésére, eközben a szó- és írásbeli kifejezőképességnek fejlesztésére szolgál szeminárium foglalkozások keretében.

b.) Magyar nyelvhasználat (80 óra) - Aktív írás- és szóbeli nyelvhasználat a magyar nyelvnek a hangtantól a szövegtanig tartó elemei alapján. - A magyar magánhangzók kapcsolódásának szabályszerűségei. - Szóhasználati jellemzők. - A főbb szófajok és használatuk. - Toldalékolás a magyarban. - Az egyszerű és az összetett mondat használatának fontosabb jellemzői. - Szövegszerkesztés. Kommunikáció. - A fontosabb írás- és szóbeli műfajok (önéletrajz, levél; az értekezés; hozzászólás, előadás stb.). - A helyes kiejtés és a helyesírás. - A köznyelv és a regionális nyelvváltozatok viszonya. - A nyelvek közti érintkezés kérdései (a kétnyelvűség nyelvi gondjai). - Megjegyzés: a tematikus egység anyaga nyelvhasználati gyakorlatokba épül be, segítségükkel bővíti a hallgatók magyar nyelvi ismereteit, fejleszti szó- és írásbeli kifejezőképességüket.

c.) Szaknyelvi gyakorlatok (80 óra) - A magyar szakmai, tudományos nyelvhasználat a különféle szakterületek (agrártudomány, jog, közgazdaság, műszaki élet) szemszögéből. - A hallgatók szókincsének bővítése, különös tekintettel a szlovén-magyar párhuzamok keresésére. - Helyesírási és beszédgyakorlatok. - Megjegyzés: a hallgatók szlovén vonatkozású ismereteire építve, magyar vonatkozású anyaggal kiegészítve kell a tematikus egységnek fejlesztenie a mindkét nyelven való szakmai kommunikáció képességét.

3. A maribori magyar szakos hallgatóknak, valamint az ebben a régióban magyart tanuló középiskolásoknak a programja a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, illetőleg a muravidéki magyar szaktanácsadás hatáskörébe tartozik⁴. Az előbbieket négy évfolyamon magyar nyelvészetet, irodalmat, módszertant és kétnyelvű metodológiát hallgatnak. Az utóbbiak csoportonként heti három órában tanulnak magyar nyelvet és irodalmat. A maribori magyar lektornak e területeken is számíthatnia kell szereplésre, szervezésre, közvetítő tevékenységre.

Mindezekon túl az illetékes állami szervek, oktató, nevelő és kutató intézmények közötti kapcsolattartásból is szerepet vállal a maribori lektor. Megbízatása tehát eléggé összetett hungarológiai feladatot jelent. Bár hiva-

talosan heti 12 lektori órát tart, s mintegy 80-90 hallgatóval van folyamatos munkakapcsolata, az ő különféle képzésük miatt azonban hangsúlyozottan differenciálttá, nem egy esetben konzultációszerűvé váló kiscsoportos foglalkozások időigénye szinte állandó készenlétet kíván meg tőle.

Jegyzetek

- 1 Varga József, Bokor József: Magyaroktatás a Maribori Egyetem Pedagógiai Karán. H. és é. n. Budapest, Maribor, 1986. 3. old.
- 2 Uo. 4-7. old.
- 3 Uo. 7-11. old.
- 4 Lásd i. m. 20-29. old.; - Varga József: A magyar irodalom tanításának néhány vonása a Maribori Pedagógiai Karon. A Hungarológia Oktatása IV. (1990) 7/8 szám, 58-62. old.; - Molnár Zoltán: A magyar nyelv permanens művelése néhány oktatási fokozatban. Naptár 1992. A szlovéniai magyarok évkönyve, Lendva 1991. 218-224 old.